

ЛІТЕРАТУРА

1. Об'єднана Асоціація студентів-юристів Закарпаття «Права дитини та механізм їх захисту» / Об'єднана Асоціація студентів-юристів Закарпаття. – Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла», 2009. – 46 с.
2. Оніщенко Н. Права і свободи дитини : вступ до проблеми / Н. Оніщенко, О. Львова, С. Сунегін // Часопис Київського університету права. – 2013. – № 2. – С. 13 – 16.
3. Скакун О. Теория государства и права / О. Скакун. – Х. : Консум, 2000. – 704 с.

Михайло Подоляк,
аспірант,
Дрогобицький державний
педагогічний університет
імені Івана Франка

**СИСТЕМА ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ В УКРАЇНІ:
МІЖНАРОДНИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД**

У статті йдеться про механізми та систему захисту прав дітей в Україні та зарубіжжі. Зокрема, аналізуються міжнародні стандарти щодо захисту прав та свобод дітей, а саме Конвенція про права дитини. Описується національний досвід її реалізації.

Mykhailo Podoliak

**SYSTEM OF CHILDREN'S RIGHTS PROTECTION IN UKRAINE:
INTERNATIONAL AND DOMESTIC EXPERIENCE**

This article describes the mechanisms and the system of protection of children's rights in Ukraine and abroad. Focus is made on the international documents designed to protect the rights and interests of children, in particular the Convention on the Rights of the Child. Also, the article features a system of protecting children's rights in Ukraine, its structure and functions are presented.

Захист прав та інтересів дитини є одним із найважливіших завдань Української держави, адже ставлення до дітей, їхніх прав та свобод, повага до людської гідності відображають рівень цивілізованості та гуманності суспільства. Діти є майбутнім держави, тому гарантування їхніх прав є своєрідним вкладом у майбутнє благополуччя держави.

Міжнародні стандарти щодо захисту прав та інтересів дитини створювалися впродовж багатьох століть та є закріпленими у багатьох важливих законодавчих документах. Зокрема, Женевська декларація прав дитини була розроблена та прийнята Лігою Націй ще у 1924 році. При створенні ООН у 1945 році зацікавленість до захисту прав дитини збільшилась, в результаті чого у 1959 році ООН прийняла Декларацію прав дитини, яка значно вплинула на політику урядів та парламентів багатьох країн світу щодо забезпечення прав дітей. 20 листопада 1989 року Генеральною Асамблеєю ООН було прийнято Конвенцію про права дитини, яку вважають міжнародною дитячою Конституцією. Цією конвенцією запроваджені сучасні та гуманні стандарти щодо дотримання прав дітей, які слугують орієнтирами для забезпечення прав дітей у світі та кожній країні зокрема. Конвенція була ратифікована майже всіма країнами світу, крім США та Сомалі. У ній проголошується право дитини мати свою думку, міститься положення щодо врахування її інтересів та прав у вирішенні будь-яких питань.

Документ складається з 54 статей, що окреслюють індивідуальні права на повноцінний розвиток своїх можливостей в умовах, вільних від голоду і нужди, жорстокості, експлуатації та інших форм зловживань, для осіб віком від 18 років і до досягнення ними повноліття. Ця Конвенція була ратифікована Постановою Верховної Ради України № 789XII від 27 лютого 1991 року та набула чинності в Україні 27 вересня 1991 року. У результаті прийняття Конвенції, у 1993 році було створено Всеукраїнський комітет захисту дітей та у 2001 році прийнято Закон України «Про охорону дитинства». У 2003 та 2005 роках Верховна Рада ратифікувала два факультативних протоколи до Конвенції:

- Про права дитини щодо торгівлі дітьми, дитячої проституції та дитячої порнографії;
- Щодо участі у збройних конфліктах.

Таким чином, наша держава визнала, що права та інтереси дітей були, є і будуть пріоритетним напрямком соціальної політики захисту та зміцнення дитячих прав. Після ратифікації Конвенції Україна, поряд з іншими країнами світу, почала активно розбудовувати власне національне законодавство щодо захисту прав та інтересів дітей у відповідності до міжнародних документів та напрацьованих стандартів. Міжнародні стандарти захисту прав дитини закріплені у Конституції України, Законі України «Про охорону дитинства», «Сімейному Кодексі» та інших нормативно-правових актах держави. Їх забезпечення стало найважливішим обов'язком держави.

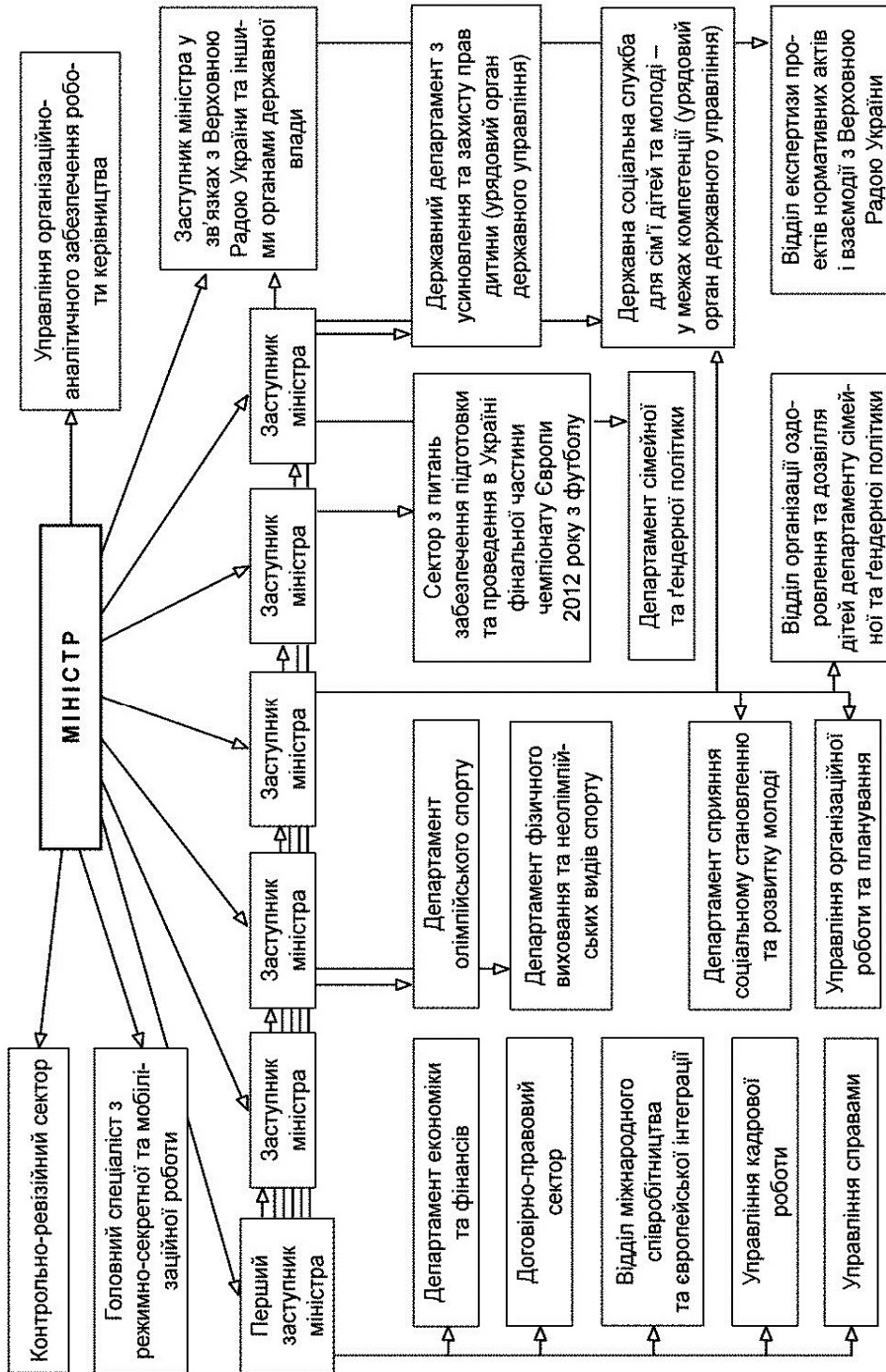

Рис. 1. Структура Міністерства сім'ї, молоді та спорту України

Таким чином, на законодавчому рівні в Україні були закріплені механізми захисту прав і свобод дітей. Конституцією України, а саме статтею 51, проголошується, що сім'я, дитинство, батьківство і материнство охороняється державою. Отже, на найвищому законодавчому рівні закріплені права та свободи дітей. Також в нашій державі створено систему органів державної влади й місцевого самоврядування, які покликані вирішувати проблеми щодо захисту прав і інтересів дітей, а також запобігати виникненню негативних явищ у дитячому середовищі. Це відповідає статті 3 Конвенції ООН про права дитини, відповідно до якої держави-учасниці мають забезпечити, щоб установи, служби і органи, відповідальні за піклування про дітей та їх захист, відповідали нормам, встановленим компетентними органами. Забезпечуючи реалізацію вимог цієї Конвенції, в Україні здійснюється реформування органів державної системи охорони дитинства, зокрема,

у 2007 році були внесені суттєві зміни до Закону України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей».

Реалізацію політики щодо охорони дітей та дитинства здійснює Кабінет Міністрів України через розробку та виконання цільових загальнодержавних програм соціального захисту та поліпшення становища дітей. Питання про забезпечення охорони прав та інтересів дітей віднесені до компетенції центральних органів виконавчої влади, головним серед яких є Міністерство України у справах сім'ї та молоді, яке було створено у 2005 році. Впродовж дев'яти років його структура, функції та повноваження неодноразово мінялися, реорганізовувалися, змінювалися. В областях, районах, містах створені управління у справах сім'ї, молоді та спорту, а у АРК – Міністерство у справах сім'ї, молоді та спорту, метою яких є контроль та реалізація на відповідній території державної політики у сфері охорони дитинства.

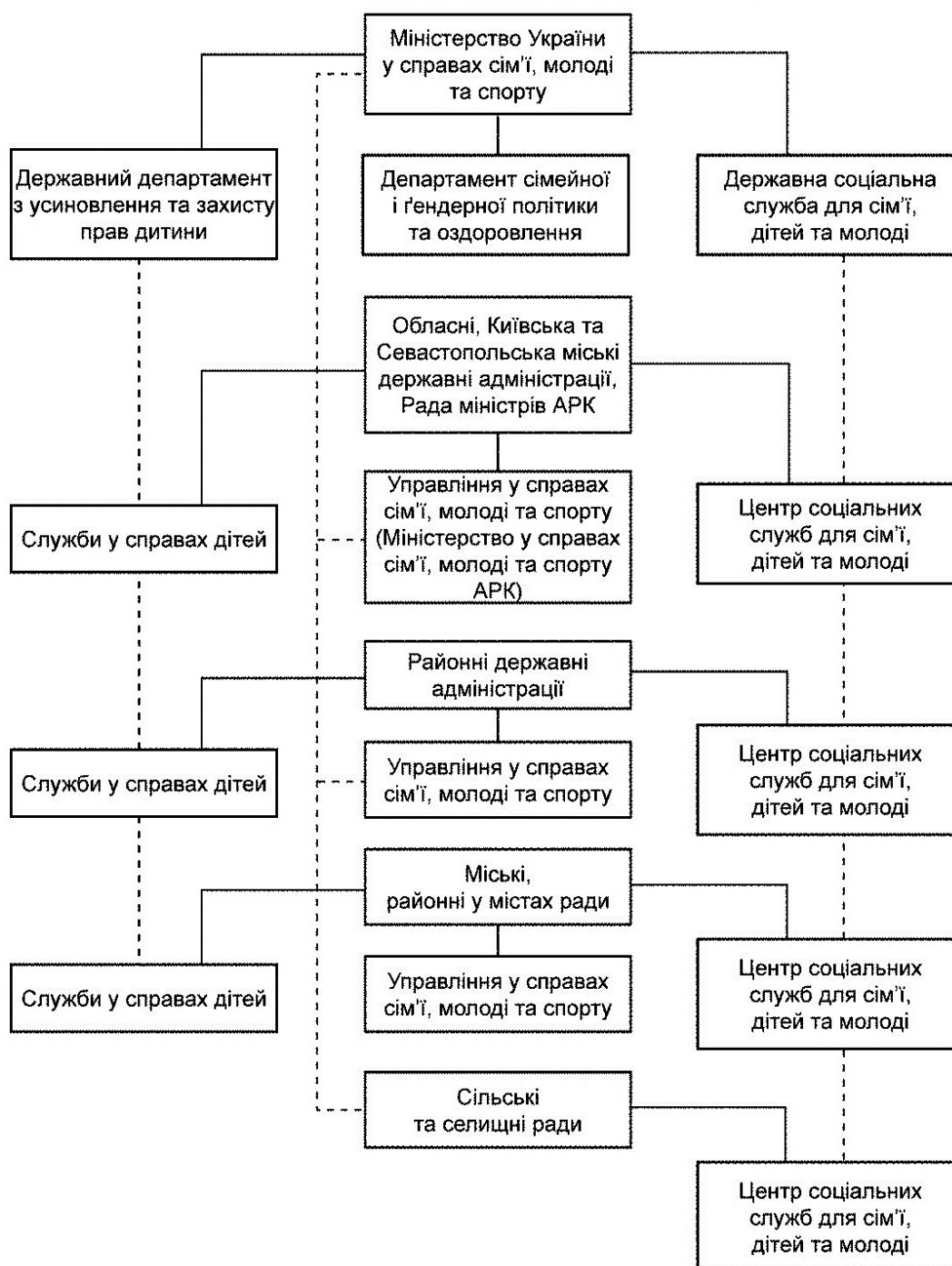

Рис. 2. Структура органів державної влади та місцевого самоврядування, які забезпечують реалізацію прав і свобод дитини в Україні

У своїй діяльності ці органи керуються Конституцією і Законами України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України, наказами Міністерства у справах сім'ї та молоді. До структури міністерства належать Департамент сімейної та гендерної політики та організації оздоровлення, а також два урядових органи – Департамент з усиновлення та захисту прав дитини та Державна соціальна служба для сім'ї, дітей та молоді, діяльність яких безпосередньо спрямована на забезпечення захисту прав, свобод та інтересів дітей. Детальна структура міністерства та органів державної влади та місцевого самоврядування, діяльність яких координує це міністерство, наведена на рис. 2.

В Україні також створена мережа спеціалізованих формувань центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді: служби соціальної підтримки сім'ї, служба «Телефон довіри», школа волонтерів, студентські соціальні служби, мобільні консультаційні пункти соціальної роботи в сільській і гірській місцевості, інформаційно-ресурсні центри, служба роботи з ін'єкційними споживачами наркотиків та багато інших.

Періодично, раз на чотири роки, Україна звітує про дотримання положень Конвенції про права дитини перед Комітетом ООН з прав дитини. Охорону дитинства в Україні визнано важливим стратегічним загальнонаціональним пріоритетом. Починаючи з 2002 року, державою було здійснено важливі кроки щодо захисту прав та інтересів дітей. При цьому керувалися, насамперед, принципами першочерговості та нагальної важливості турботи про дітей, пріоритетності їхніх прав та інтересів, здоров'я та життя.

Державна політика у сфері охорони прав дитини спрямована на вдосконалення нормативно-правової бази охорони дитинства, реформування державної системи влаштування дітей-сиріт, посилення соціального захисту малозабезпечених сімей з дітьми, розвиток та вдосконалення мережі закладів і установ, що працюють в інтересах дітей, посилення державного контролю та захисту дітей від жорстокого поводження, насильства та експлуатації, боротьба з ВІЛ / СНІДом та іншими хворобами серед дітей, запобігання торгівлі дітьми та ін.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конвенція про права дитини. Редакція від 01.01.2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL:http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_021.
2. Конституція України. Редакція від 02.03.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL:<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
3. Сімейний Кодекс України. Редакція від 04.08.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL:<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>.

Анна Попович,

канд. соціол. наук, доцент,
Ужгородський національний університет

НАСИЛЛЯ НАД ДІТЬМИ У ЗАКЛАДАХ МІСЦЬ НЕСВОБОДИ

Актуальність представленого матеріалу зумовлена поширеністю інституційного догляду за дітьми в Україні. Аналіз досліджень підтверджує, що у закладах місць несвободи існує підвищений ризик насилля над неповнолітніми, незважаючи на закріплені у правових нормах захист з боку держави. Змінити ситуацію на краще може розуміння причин насилля над дітьми, які перебувають у цих закладах, а також комплекс законодавчих, адміністративних, соціальних, інформаційно-просвітницьких заходів.

Anna Popovych

VIOLENCE AGAINST CHILDREN IN PRISON SETTING

The relevance of this paper material is caused by the prevalence of institutional children care in Ukraine. The analysis of studies confirms that these institutions represent an increased risk of violence, despite the legal protection of the state. To make things better, we should understand the reasons of violence against children on the part of orphanages and implement a set of legislative, administrative, social and outreach activities.

Подолання насилля над дітьми є одним з найбільш актуальних напрямків діяльності національних та міжнародних інституцій щодо захисту прав дитини. Ця проблема існує у кожній державі, проте з плином часу її окремі аспекти можуть набувати або втрачати свою актуальність. У низці європейських країн, де відбувся процес деінституціалізації, відповідно зменшилася кількість випадків насилля над дітьми у закладах місць несвободи. Відзначимо, що до таких дослідники [5] відносять заклади з вимушеним перебуванням за рішенням або з відома державного органу. В Україні нині 957 дитячих закладів з інтернатною формою утримання, які розраховані на 153 849 місць [7]. До їх переліку входять: виправно-трудова колонія, дитячі будинки, загальноосвітні і спеціальні школи-інтернати, загальноосвітні школи та професійні училища соціальної реабілітації, центри медико-соціальної реабілітації, притулки для дітей, приймальники-розподільники для дітей тощо. Половина неповнолітніх, які утримуються у закладах з інтернатною формою, є дітьми з малозабезпечених сімей та дітьми з особливими освітніми потребами.